

Поддячий В. Н. Профессиональные параметры будущего учителя.

Определено понятие "профессиональные параметры будущего учителя", выяснено и охарактеризовано его структуру.

Ключевые слова: профессиональные параметры будущего учителя, профессиональные знания, умения, навыки, отношения, ценности, педагогические способности.

PIDDYACHIIY V. M. Professional parameters of future teacher.

Formulated determination of concept "professional parameters of future teacher", founded out and described its structure.

Keywords: professional parameters of future teacher, professional knowledges, abilities, skills, relations, values, pedagogical capabilities.

УДК 378.016

Романчук Я. М.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ДІАГНОСТИКА РІВНІВ СФОРМОВАНОСТІ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ КОЛЕКТИВНОГО МУЗИКУВАННЯ УЧНІВ

У статті розглянуто основні етапи діагностування рівнів сформованості готовності студентів до організації колективного музикування школярів. З'ясовано стан сформованості змістової системи готовності майбутніх учителів музики до організації колективного музикування школярів відповідно до розроблених критеріїв і показників.

Ключові слова: майбутній вчитель музики, школярі, організація колективного музикування, діагностування.

Сучасна парадигма освіти, яка формується сьогодні в педагогічній науці, потребує розробки нових підходів до організації колективного музикування школярів. Адже основною метою фахової діяльності вчителів музики визнано виховання учнів як активних діячів, суб'єктів перетворення навколишнього світу, суспільства та самих себе. Тому ефективна організація колективного музикування школярів є вкрай необхідною для вирішення актуальних завдань сучасної мистецької педагогіки.

Мета статті полягає у розкритті діагностувального етапу констатувального експерименту з формування готовності майбутніх учителів музики до організації колективного музикування учнів. Рівні сформованості означеного феномену були перевірені за допомогою спеціально проведеного дослідно-експериментального дослідження.

Дослідження феномену готовності вчителя музики до організації колективного музикування учнів загальноосвітніх та музичних шкіл необхідно, на нашу думку, здійснювати на основі системного підходу. Розгляд базових засад означеного наукового підходу було викладено в теоретичних роботах таких дослідників, як М. Кашапов, А. Козир, Ф. Корольов, Л. Мазель, А. Маркова, В. Медушевський, Г. Падалка та ін.

Доцільно зазначити, що М. Кашапов узагальнив характерні ознаки системного підходу. До таких ознак він відніс такі: цілісність системи, взаємодія її компонентів, зв'язки та відношення, що визначають структуру системи [1, с. 57]. Музикознавці Л. Мазель та В. Медушевський також розглядали проблему використання системного підходу до організації музичної діяльності. Л. Мазель пов'язує системний підхід з інтеграцією наук в ролі "цілісного охоплення складних об'єктів, що вивчаються, охоплення, що враховує взаємодію об'єкта як певної системи, з усіма його частинами, елементами, рівнями та його зовнішнім оточенням" [3, с. 25].

Тому діагностування формування готовності майбутніх учителів музики до організації колективного музикування учнів нами було проведено з позиції системного підходу. У процесі цієї роботи рівні сформованості означеного феномена були перевірені за допомогою спеціально проведеного дослідно-експериментального дослідження. На констатувальному етапі дослідно-експериментальної роботи було окреслено мету і завдання експерименту. Мета констатувального експерименту – з'ясування стану сформованості змістової системи готовності студентів до організації колективного музикування школярів відповідно до попередньо розроблених критеріїв і показників (у кількісних і якісних значеннях).

Відповідно до мети окреслено завдання констатувального експерименту, а саме: з'ясування ставлення респондентів до досліджуваної проблеми; характеристика критеріїв і показників сформованості готовності студентів до організації колективного музикування школярів відповідно до рівнів сформованості структурних компонентів цієї системи; здійснення діагностування рівнів сформованості готовності майбутніх учителів музики до організації колективного музикування учнів.

З метою досягнення мети та виконання завдань на етапі констатації нами було використано сукупність теоретичних і емпіричних методів педагогічного дослідження, а саме: бесіду, педагогічні спостереження, діагностичні опитування (письмові та вербальні), анкетування, тестування, рейтинг, інтерв'ювання, діагностувально-творчі завдання тощо.

Діагностування здійснювалось відповідно до попередньо окреслених критеріїв і показників сформованості готовності майбутнього вчителя музики до колективного музикування школярів. Діагностичний зріз проводився з урахуванням визначення досліджуваного феномену в ролі цілісної системи, яка охоплює мотиваційно-стадіальний, когнітивно-комунікативний і виконавсько-рефлексивний структурні компоненти, що залучають такі функції: цілеутворюючу, пізнавальну і рефлексивну.

Контрольне вимірювання на констатувальному етапі відбувалось згідно з такими фазами: попередня діагностика: набуття даних щодо ставлення респондентів до проблеми готовності майбутніх учителів музики до організації колективного музикування учнів; поточна діагностика: отримання проміжних результатів експериментальних даних; підсумковий контроль – характеристика рівнів сформованості готовності студентів до організації

колективного музикування школярів.

З метою набуття даних щодо ставлення респондентів до проблеми готовності майбутніх учителів музики до організації колективного музикування учнів, що відбувається згідно з першою фазою констатувального експерименту, було проведено діагностичне опитування серед 62 студентів I–V курсів. Запитання, що містились в опитуванні, мали на меті виявити роль і значення досліджуваної проблеми для фахового становлення майбутнього вчителя музики у контексті сформованості його професійно-педагогічних якостей.

На перше запитання: “Чи вважаєте Ви важливим для розвитку особистісних вольових і організаційних якостей вчителя музики сформованість у нього системи готовності до організації колективного музикування школярів?” відповідь “Так” надали 79%, “Ні” – 10%, не відповіли на запитання 11% опитаних. З числа осіб, відповівших “Так”, 32% опитаних наполягали на важливості досліджуваної проблеми для підвищення вольового чинника безпосередньо під час диригентської діяльності; 28% наголосили на активізації професійно-ділових навичок вчителя щодо загальної організації шкільного музичного колективу; 19% відповідей вказали на позитивний вплив співпраці керівника колективу з учнями у процесі колективного музикування.

На друге запитання “Чи впливає, на Вашу думку, феномен сформованої готовності студентів Інститутів мистецтв до організації колективного музикування учнів на успішний розвиток їх інструментально-виконавських, а також диригентських умінь і навичок?” позитивну відповідь надали 93% респондентів. Причому серед причин позитивного впливу були названі такі: необхідність виразної демонстрації окремих елементів партитури; необхідність розширення репертуару, що опрацьовується; необхідність для керівника постійного фахового самовдосконалення. Негативно на поставлене запитання відповіли 3% опитаних. 4% не визначились із відповіддю на це запитання.

Третє запитання стосувалось значення готовності студентів до організації колективного музикування учнів для розвитку оцінювальних умінь щодо власного інструментального виконавства, а також інструментального виконавства інших осіб на основі аналізу слухового сприйняття. 78% опитаних позитивно відповіли на це запитання. 8% опитаних надали негативну відповідь. 14% респондентів не визначились із своїм ставленням.

Наступне запитання мало на меті з'ясувати думку респондентів щодо впливу сформованості готовності майбутнього вчителя музики до організації колективного музикування учнів на його виконавську надійність. Відповідаючи на це запитання, 71% опитаних висловився позитивно. 16% респондентів надали негативну відповідь, причому 7% продемонстрували нерозуміння поняття “виконавська надійність”. 13% не визначились із відповіддю на це запитання.

Останнє запитання було сформульовано таким чином: “Чи впливає

наявність сформованої системи готовності вчителя музики до організації колективного музикування учнів на рівень його фаховості у цілому?” Позитивну відповідь на це запитання надали 82% респондентів, негативну – 6%, 12% не визначились із відповіддю. Обґрунтовуючи позитивну відповідь, 42% респондентів послались на безпосередній зв'язок цього різновиду готовності вчителя музики із розширенням практичного досвіду у галузі музичної педагогіки; 25% зазначили, що сформованість досліджуваного феномену передбачає постійне розширення музично-педагогічного репертуару, що впливає на якість фаховості вчителя музики; 15% вказали на позитивний вплив сформованої готовності студентів до організації колективного музикування учнів на розвиток творчих здібностей, інтерпретаційні уміння, а також уміння музично-педагогічного аналізу музичних творів.

Таким чином, аналіз проведеного діагностичного опитування засвідчує, у цілому, позитивне ставлення та інтерес респондентів до проблеми нашого дослідження, її актуальність для студентів вищих музично-педагогічних навчальних закладів. Статистичне узагальнення здійснювалось за формулою, запропонованою С. Гончаренком для педагогічних досліджень. На основі проведених за означеною формулою обрахувань узагальнена кількість позитивних відповідей становила 80,6%, негативних – 8,6%, не визначились із відповіддю – 10,8%.

З огляду на вищезазначене, переважна більшість респондентів – 80,6% від загальної кількості опитаних – продемонструвала потребу щодо цілеспрямованого формування готовності до організації колективного музикування учнів задля розвитку особистісних вольових, організаційних якостей, інструментально-виконавських і диригентських умінь і навичок, виконавської надійності, а також задля підвищення рівня фаховості у цілому.

Визначення сформованості структурних компонентів системи готовності студентів до організації колективного музикування школярів відбувалось на основі встановлення відповідних груп критеріїв та їх показників. З'ясування рівнів сформованості мотиваційно-стадіального компоненту системи готовності майбутніх учителів музики до організації колективного музикування школярів потребує визначення змісту показників, які характеризують відповідний критерій – міру спонукальних мотивів до організації колективної музичної діяльності учнів.

Діагностування цього критерію було проведено на основі залучення спеціальних модифікованих методик щодо вияву пізнавального інтересу студентів до знань і умінь у сфері керування процесом колективного музикування школярів (I показник), а також рівня мотиваційної цілеспрямованості особистості майбутнього вчителя музики на успішну фахову діяльність керівника оркестрового колективу (II показник).

Визначення змісту I показника обумовлено значенням пізнавального інтересу майбутніх учителів музики до організації спонукальних мотивів

згідно з послідовністю вищезазначених стадій: стимуляції виникнення потреби студентів у знаннях, необхідних для створення і ефективного функціонування учнівських оркестрових колективів в ролі усвідомлення дефіциту необхідної інформації; пролонгації потребового спонукання щодо набуття означених знань шляхом цілеспрямованої перманентної підтримки з боку викладача відповідного потребового збудження; створення установки у студентів на отримання музично-педагогічних, професійно-організаційних, музично-теоретичних, мистецько-виконавських, комунікативних, організаційних знань та відповідних умінь.

Саме стимуляція викладачем пізнавального інтересу до означених знань спрямовує пізнавальну діяльність майбутнього керівника оркестрового колективу щодо відповідного напрямку, спонукаючи його до музично-педагогічної, професійно-організаційної, мистецько-виконавської, комунікативної, просвітницької діяльності на основі продукування позитивно забарвлених емоцій.

Активне пізнавальне ставлення студентів до вищезазначених видів діяльності, яке забезпечується потужним, пролонгованим у часі пізнавальним інтересом до відповідних груп знань, є, на нашу думку, одним з найістотніших стимулів фахового зростання майбутнього вчителя музики загалом, а також керівника учнівського оркестрового колективу зокрема.

Проведення діагностування щодо вияву пізнавального інтересу до знань і умінь у сфері керування процесом колективного музикування школярів відбувалось за модифікованою методикою О. Гребенюка. Згідно з отриманими результатами, 11,29% опитаних виявили потужний інтерес до набуття знань і умінь щодо організації колективного музикування учнів. 58,06% студентів виказали помірний інтерес до отримання означених знань і умінь. 30,65% респондентів продемонстрували відсутність інтересу.

Визначення змісту ІІ показника – рівня мотиваційної цілеспрямованості особистості майбутнього вчителя музики на успішну фахову діяльність керівника оркестрового колективу – є вельми важливим для діагностування критерію у цілому. Саме вимірювання цього показника засвідчує міру спонукальних мотивів до організації колективної музичної діяльності учнів.

Оскільки мотиваційна цілеспрямованість майбутнього вчителя музики на успішну фахову діяльність керівника оркестрового колективу охоплює констатацію, фіксацію і осмислення позитивної динаміки розвитку інтелектуальних, мистецько-виконавських, фахово-педагогічних, професійно-організаційних та інших можливостей, то формування мотиваційно-стадіального компоненту забезпечує також під час проектування особистості студента цілеспрямованість щодо підвищення рівня відповідних умінь і навичок.

Проблематика особистісної цілеспрямованості цікавила багатьох вчених: педагогів, психологів, методистів музичного виховання. Г. Падалка визначила це поняття як одне із структурних утворень особистості, яке містить усвідомлену та емоційно виражену орієнтацію на обраний фах [5,

с. 20]. А. Маркова, розглядаючи це поняття, наголошує, що окрім цілей і потреб, які спонукають особистість до певної діяльності, важливим є емоційний фактор у ставленні до цієї діяльності [4, с. 86].

На нашу думку, зміст мотиваційної цілеспрямованості майбутнього вчителя музики на успішну фахову діяльність керівника дитячого творчого колективу містить чітко окреслений орієнтаційний вектор на музично-педагогічну, професійно-організаційну, мистецько-виконавську, комунікативну, просвітницьку діяльність шляхом усвідомленого розвитку відповідних інтелектуальних і творчих можливостей на основі розуміння важливості, складності та емоційної привабливості цієї діяльності [2, с. 187].

Саме вектор мотиваційної цілеспрямованості майбутнього вчителя музики на успішну фахову діяльність керівника оркестрового колективу пов'язує в єдиний процес усі стадії формування мотиваційно-стадіального компоненту від стимуляції потребового спонукання до постановки й реалізації мети щодо створення і успішного функціонування учнівського оркестру, актуалізуючи означену мету.

З метою дослідження рівня мотиваційної цілеспрямованості майбутнього вчителя музики на успішну фахову діяльність керівника оркестрового колективу нами було використано модифіковану методику виміру мотиваційної цілеспрямованості особистості. Проведене тестування засвідчило, що 8,07% опитаних мають високий рівень мотиваційної цілеспрямованості майбутнього вчителя музики на успішну фахову діяльність керівника оркестрового колективу, 51,61% – середній, 40,32% – низький. Таким чином, дослідивши обидва показники, ми маємо змогу охарактеризувати критерій – міру спонукальних мотивів до організації колективної музичної діяльності учнів – щодо розподілу респондентів за рівнями сформованості мотиваційно-стадіального компоненту готовності студентів до організації колективного музикування школярів на основі статистичного узагальнення отриманих даних.

У **висновках** доцільно зазначити, що аналіз наведених вище результатів констатувального експерименту відповідно до вищезазначених критеріїв і показників дав змогу визначити зміст і охарактеризувати низький, середній та високий рівні сформованості готовності майбутніх учителів музики до організації колективного музикування школярів.

Використана література:

1. *Кашапов М. М.* Теория и практика решения педагогических ситуаций / М. М. Кашапов. – Ярославль : Яросл. гос. ун-т, 1997. – 100 с.
2. *Козир А. В.* Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти : [монографія] / А. В. Козир. – К. : НПУ імені М. Драгоманова, 2008. – 378 с.
3. *Мазель Л. А.* Музыкальное знание и достижение других наук / Л. А. Мазель // Советская музыка. – 1974. – № 4. – С. 24-35.
4. *Маркова А. К.* Психология труда учителя / Азлита Капитоновна Маркова. – М. : Просвещение, 1993. – 312 с.

5. Падалка Г. М. Професійно-цілісний підхід і його реалізація в умовах художньої освіти майбутнього вчителя (на матеріалі музичних дисциплін) : метод. рек. / Галина Падалка. – К. : НПУ, 1999. – 33 с.

РОМАНЧУК Я. Диагностика уровней формирования готовности студентов к организации коллективного музицирования.

В статье рассмотрены основные этапы диагностики уровней формирования готовности студентов к организации коллективного музицирования школьников. Выяснено состояние формирования содержательной системы готовности будущих учителей музыки к организации коллективного музицирования школьников соответственно разработанным критериям и показателям.

Ключевые слова: будущий учитель музыки, школьники, организация коллективного музицирования, диагностирование.

ROMANCHUK YA. The diagnosis of levels formation availability of students' collective music making organization.

The article describes the main stages of the levels formation readiness diagnosis of students' collective music making organization for schoolchildren. The formation state of intentional system availability of the future music teachers to organize schoolchildren collective music making due to the developed criteria and indicators was found out in the article. The diagnosis of levels formation availability of students' collective music making organization.

Keywords: future music teacher, the schoolchildren, the organization of collective music making, diagnosis

УДК 37.035.3: 372.874

Руденченко А. А.
Київський університет імені Бориса Грінченка

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ЕТНОДИЗАЙНУ ОБДАРОВАНИХ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ МИСТЕЦЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті сформульовано лексичні значення понять з етнодизайну, сутність і функції дизайн-освіти. Актуалізовано зарубіжний досвід впровадження дизайну.

Ключові слова: проектна освіта (дизайн-освіта), дизайн, етнодизайн.

Освіта ХХІ століття покликана орієнтувати навчальний процес не лише на пізнання й перетворення світу, але й на проектування нової реальності, у якій би краса із доцільністю утворювали синтез нової якості, синтез освітньо-культурний. Усе більшого поширення набуває ідея розвитку навчання і виховання особистості через мистецтво, ідея рівноцінності та взаємодоповнюваності наукового і художнього пізнання. Увага зарубіжних освітніх систем до художньої праці, конструктивно-художньої творчості, дизайну викликана тим, що така діяльність може і повинна забезпечувати взаємозв'язок науково-технічної і гуманітарної сфер діяльності особистості.

Метою статті є актуалізація методологічних засад навчання етнодизайну, наукове обґрунтування їх вагомості значення для сучасної